

POHJOIS-POHJANMAAN
OIKEUDENMUKAISTA SIIRTYMÄÄ KOSKEVA SUUNNITELMA. LUONNOS 18.11.2021.

1. Siirtymäprosessin pääpiirteet ja niiden alueiden yksilöinti, joihin siirtymä vaikuttaa kielteisimmin jäsenvaltiossa

--

Viite: 11 artiklan 2 kohdan a alakohta

1.1 Luonnos odotetusta prosessista, jolla pyritään saavuttamaan vuotta 2030 koskevat unionin energia- ja ilmastotavoitteet ja siirtymään ilmasto- neutraaliin talouteen vuoteen 2050 mennessä yhdenmukaisesti kansallisten energia- ja ilmastosuunnitelmien ja muiden olemassa olevien siirtymää koskevien suunnitelmien tavoitteiden mukaisesti sekä aikataulusta, jonka mukaan toiminnot, kuten kivi- ja ruskohiilen louhinta tai hiiltä käyttävä energiantuotanto, lopetetaan tai niitä vähennetään asteittain

Strateginen viitekehys kohti ilmastoneutraaliutta

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmaan (10.12.2019) on kirjattu: ”Hallitus toimii tavalla, jonka seurauksena Suomi on hiilineutraali vuonna 2035 ja hiilinegatiivinen nopeasti sen jälkeen. Tämä tehdään nopeuttamalla päästövähennystoimia ja vahvistamalla hiilinieluja.” Hallitusohjelma on sisällytetty Suomen yhdistettyyn ja kansalliseen energia- ja ilmastosuunnitelmaan, joka toimitettiin Euroopan komissiolle (EY) joulukuussa 2019 energiaunionin hallinnasta ja ilmastotoimista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/2019 vaatimusten perusteella.

Kansallinen energia- ja ilmastostrategia vuodelle 2030 sekä keskipitkän aikavälin ilmastomuutospoliittinen suunnitelma vuodelle 2030 ohjaavat Suomen siirtymistä kohti ilmastoneutraaliutta. Suomen tavoitteena on nostaa uusiutuvan energian osuus vähintään 51 prosenttiin energian kokonaiskulutuksesta ja 30 prosenttiin tieliikenteen käyttämän energian loppukulutuksesta. Energiatohokkuuden osalta tavoitteena on pitää energian loppukulutus enintään tasolla 290 TWh. Siirtymäprosessi toteutetaan rinnakkain muiden olemassa olevien alueellisten, kansallisten ja EU-tason toimien kanssa. Strategian valmistelussa otetaan huomioon myös komissiolta kesällä 2021 tulevat Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa (”Green Deal”) koskevaan tiedonantoon liittyvät säädösehdotukset vuoden 2030 tavoitteiden tiukentamisesta sekä eri ministeriöissä tehtävä sektorikohtainen selvitystyö: Toimialojen vähähiilisyystiekartat (TEM), Rakentamisen hiilijalanjälkityö (YM), Fossiilittoman liikenteen tiekartta ((LVM) ja VM:n verotyöryhmät: Energiaverotuksen uudistus ja Liikenteen verotuksen uudistus (<https://tem.fi/ilmasto-ja-energiastrategia>).

Hallitus julkaisi helmikuussa 2020 etenemissuunnitelman/tiekartan, jonka tavoitteena on tehdä Suomesta maailman ensimmäinen hiilineutraali yhteiskunta vuoteen 2035 mennessä, sekä joukon toimenpiteitä nopeuttamaan siirtymistä kohti hiilineutraaliutta. Valtioneuvoston tiekartta hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamiseksi ”Reilulla siirtymällä kohti hiilineutraalia Suomea” määrittelee Suomen oikeudenmukaisen siirtymäagendan toteutuksen. Reilun siirtymän varmistamiseksi hallitus seuraa ohjelmatyönsä sosiaalisia, alueellisia ja työllisyysvaikutuksia. Rakennemuutoksessa tuetaan työllisyyttä ja elinvoiman kannalta haasteellisten alueiden ja toimialojen kestäväää siirtymää, sekä varmistetaan kompensoivien toimien toteutuminen pienituloisiin kohdistuvia vaikutuksia huomioiden ja resursoidaan muutosturvaa tuovaa jatkuvaa oppimista, työvoimapalveluita ja työssä oppimista. Rahoituksessa hyödynnetään muun muassa EU:n oikeudenmukaisen siirtymän -rahaston mahdollisuuksia. Oikeudenmukaisen siirtymäagendan toteuttamista johtaa pääministerin kanslia, jota tukevat Suomen ilmastomuutospaneeli ja ministeriöt.

Suomen osalta JTF-erityistavoitteena on turpeen energiakäytöstä luopuminen. EU:n maaraaportissa Suomelle (2020) todetaan, että Suomi on pitkälti saavuttamassa vuoden 2020 ilmastotavoitteensa, mutta hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen vuoteen 2035 mennessä edellyttää kunnianhimoisia uusia toimenpiteitä. Raportin mukaan turpeen käytön vaiheittainen lopettaminen voisi edistää huomattavasti Suomen tavoitetta saavuttaa hiilineutraalius vuoteen 2035 mennessä. Suomi on yksi suurimmista turpeen tuottajista ja kuluttajista Euroopassa. Turvetta käytetään pääasiassa energianlähteenä.

Raportin mukaan toimiala on arvioinut, että turvetuotannon välitön työllisyysvaikutus vuonna 2018 oli 2 300 henkilötyövuotta, ja kun epäsuora vaikutus otetaan huomioon, määrä kasvaa 4 200 henkilötyövuoteen. Raportissa todetaan, että jos turvetuotanto lopetettaisiin asteittain, työttömyysriski kohdistuisi pääasiassa työntekijöihin alan välittömästi tarjoamissa työpaikoissa. Vaarassa saattavat olla myös jotkin välilliset työpaikat, koska talouden toimeliaisuus vähenee turvetuotantoalueilla. Tämä edellyttää alueellisen talouden monipuolistamista siten, että varmistetaan alueen houkuttelevuus tulevien investointien kannalta sekä asianomaisten työntekijöiden uudelleenkoulutus ja täydennyskoulutus. Euroopan komissio on ehdottanut oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa tukemaan kansalaisia ja alueita, joihin siirtymä vaikuttaa eniten.

Turpeesta ja turpeen roolista energiapolitiikassa ml. alueellisuus.

Turvetta käytetään energiaksi sekä muun muassa kasvualustoissa ja eläinten kuivikkeena. Turpeesta valmistetaan myös esimerkiksi aktiivihiiltä. Turpeen energiakäyttö Suomessa oli vuonna 2020 noin 42 489 TJ (11,8 TWh), eli noin 3,3 % kokonaisenergiankäytöstä. Suomessa turpeella tuotetaan sähköä ja lämpöä yhdyskuntien ja teollisuuden tarpeisiin.

Hallitusohjelman mukaisesti Suomi tavoittelee turpeen energiakäytön puolittamista vuoteen 2030 mennessä. Turpeen energiakäyttö on viime vuosina vähentynyt muun muassa päästöoikeuden hinnannousun vuoksi. Selvitysten ja arviointien perusteella on todennäköistä, että turpeen käyttö vähenee vuoteen 2030 mennessä hallituksen tavoitetta enemmän. Turpeen vuosittaiseen tuotantoon vaikuttaa kysynnän ohella turvetuotannon voimakas sääriippuvuus.

Hallituksen turpeen energiakäytön puolittamista koskevan sitoumuksen seurauksena turpeen energiakäytön tavoitelmaan laskevan vuoden 2019 TWh tasosta 15,7 vuoden 2030 tasoon 2,0. Vastaavasti kokonaispäästöt vähenevät vuoden 2019 Mt-tasosta 7,9 vuoden 2030 tasoon 1,0, kuten alla olevasta taulukossa ilmenee.

Suomessa turpeenkäyttöä on edistetty fossiilisia polttoaineita alemmalla lämmityskäytön valmisteverokannalla. Turpeen alempi vero lämmityskäytössä on lisännyt turpeen käyttöä erityisesti suhteessa kivihiileen. Erityisesti päästöoikeuden korkean hinnan vuoksi turvetta puolestaan korvautuu uusiutuvilla puuperäisillä polttoaineilla. Turvetta voi varastoida pitkäaikaisesti.

Turve on energiantuotannossa paikallinen resurssi, ja sen energiakäyttö keskittyy samoihin maakuntiin kuin sen tuotanto. Koska maakaasuverkko ei pääsääntöisesti ulotu merkittäviä määriä turvetta tuottaviin maakuntiin, ja koska maakaasun käyttö ei ole taloudellisesti kannattavaa suhteessa puupolttoaineisiin, ei turve korvautu Suomessa merkittävässä määrin maakaasulla.

Erityisesti turvetta merkittävästi tuottavissa maakunnissa sähkön ja lämmöntuotanto perustuu monipolttoainekattiloihin, joissa voidaan hyödyntää eri polttoaineita. Tämä mahdollistaa turpeen melko nopean korvautumisen muilla vaihtoehdoilla, mikäli tämä on taloudellisesti perusteltua. Melko nopea korvausmahdollisuus energiantuotannossa voi johtaa myös nopeisiin työpaikkavähennyksiin turvetuotannossa.

Viite: 11 artiklan 2 kohdan b alakohta

1.2 Yksilöidään alueet, joihin vaikutusten odotetaan kohdistuvan kielteisimmän, ja perustellaan tämä arvioilla taloudellisista ja työllisyysvaikutuksista 1.1 kohdassa esitetyn luonnoksen perusteella

Komissio ehdotti Suomelle maaraportissa 2020 tukialueeksi Itä- ja Pohjois-Suomen seitsemää maakuntaa (Pohjois-Pohjanmaa, Lappi, Kainuu, Keski-Pohjanmaa, Pohjois-Savo, Etelä-Savo ja Pohjois-Karjala). Suomi on ehdottanut komissiolle JTF-tukialueen laajentamista kuudella maakunnalla ja Pirkanmaan neljällä kunnalla komission ehdotuksesta.

Suomen ehdotus seuraavien maakuntien ja kuntien sisällyttämistä rahaston tukialueeseen Itä- ja Pohjois-Suomen seitsemän maakunnan lisäksi:

- Etelä-Pohjanmaan, Satakunnan ja Keski-Suomen maakunnat niiden vahvan turvetuotannon perusteella;
- Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan maakunnat niiden heikon resilienssikyvyn ja merkittävän turvetuotannon vuoksi;
- Pohjanmaan maakunta sen turpeesta riippuvien kuljetus- ja koneyrityksien työpajkojen menetysten uhan vuoksi. Lisäksi Pohjanmaalla turpeen merkittävänä käyttäjänä merkittävä toiminnallinen yhteys naapurimaakuntien turvetuotantoalueisiin (Keski-Pohjanmaan, Etelä-Pohjanmaa ja Satakunta);
- Parkano, Kihniö, Virrat and Punkalaidun Pirkanmaan maakunnasta turvetuotannosta hyvin riippuvaisina yksittäisinä kuntina. Näillä kunnilla on myös vahva yhteys naapurimaakuntien (Etelä-Pohjanmaa ja Satakunta) turvetuotantoalueisiin.

Suomessa turpeen energiantuotantoa on lähes kaikissa maakunnissa. Turvetuotannon merkitys korostuu maakunnissa yleensä erityisesti paikallisesti seutukunta- ja kuntatasoilla. Turvetuotantoalueet sijoittuvat pääosin harvaan asutuille alueille, joilla työvoiman kysyntä on muuten erittäin vähäistä. Siten siirtyminen turpeesta hiilineutraaliin energiantuotantoon vaikuttaa erittäin haitallisesti kaikkien 14 maakunnan turvetuotantoalueisiin. Komission maaraportissa esittämät investointitarpeet ovat yhteisiä kaikille 14 maakunnalle. Niiden toteuttaminen on välttämätöntä alueiden elinvoimaisuuden turvaamiseksi tilanteessa, jossa alueilta puuttuvat omat resurssit väistämättömien vakavien haitta-vaikutuksien vastaamisessa.

Viite: 6 artikla

1.3 Yksilöidään 1.1 kohdassa luetelluista alueista sellaiset syrjäisimmät alueet ja saaret, joilla on erityisiä haasteita, ja kyseisille alueille osoitetut määrät ja niitä koskevat perustelut

2. Siirtymään liittyvien haasteiden arviointi kunkin yksilöidyn alueen osalta

2.1 Ilmastoneutraaliin unionin talouteen vuoteen 2050 mennessä siirtymisestä aiheutuvien taloudellisten, yhteiskunnallisten ja alueellisten vaikutusten arviointi

Viite: 11 artiklan 2 kohdan c alakohta

Tekstikenttä (12 000)

Yksilöidään taloudellinen toiminta ja toimialat, joihin vaikutus kohdistuu, ja erotetaan toisistaan
 — taantuvat alat, joiden toiminnan odotetaan loppuvan tai vähenevän merkittävästi asteittain siirtymän johdosta; mukaan on liitettävä myös aika-
 taulu
 — murroksessa olevat alat, joiden odotetaan muuttavan toimintaansa, prosessejaan ja tuotostaan
 Kummankin tyyppisten alojen osalta seuraavat:
 — odotetut työpaikkojen menetykset ja uudelleen koulutustarpeet, ottaen huomioon taitotarpeiden ennusteet
 — talouden monipuolistamiseen liittyvä potentiaali ja kehitysmahdollisuudet

Taloudelliset vaikutukset

Turvetoimiala on keskittynyt maakunnista erityisesti Pohjois-Pohjanmaalle. Maakunnan turvetoimialan tuotannon bruttoarvo v. 2019 oli 86 milj. €, jalostusarvo 31 milj. € ja henkilöstömäärä 240 htv. Turvetoimialan koko tuotantoketju työllistää yht. 430 htv. Koko turvetoimialan bruttoarvosta maakunnan osuus oli 17 %, jalostusarvosta 25 % ja henkilöstöstä 17 %. Pohjois-Pohjanmaalla aktiivinen turvetuotantoala on n. 11 600 ha.

Pohjois-Pohjanmaalla turvetoimiala on keskittynyt erityisesti Oulun ja Haapaveden-Siikalatvan seutukuntiin. Oulun seutukunnassa bruttoarvo oli 59 M€, jalostusarvo 20 M€ ja henkilöstömäärä 104. Oulun seutukunnan osuus Suomen turvetoimialan henkilöstöstä oli 7 %. Suhteessa kaikkiin alueen yrityksiin ylivoimaisesti suurin merkitys turvetoimialalla on Haapavesi-Siikalatvalla, jossa turpeen nosto muodosti vuonna 2019 noin 2 % alueen yritysten työllisistä ja 3 % alueen yritysten jalostusarvosta, henkilöstömäärän ollessa 67. Oulunkaaren ja Ylivieskan seutukunnissa henkilöstöä on noin 30 htv, Raahen seutukunnassa 17, Nivala-Haapajärvellä 10 ja Koillismaalla 7. Maakunnan turvetoimialan työllisten määrä suhteessa maakunnan kaikkien työllisten määrään oli n. 0,2 %. Turvetoimialalla on suoria vaikutuksia laajemmin vaikutukset alueen talouteen. Turvetoimialan tuotantoketju työllistää noin 1,8 kertaa toimialan työllisyyden verran. Turvetoimialan tuottamasta arvosta noin 40 % muodostuu turvetoimialalla, reilut 30 % muilla toimialoilla, reilut 20 % tulee tuonnista ja veroista vajaan 5 %.

Turpeen käytön vähentäminen näkyisi taloudessa merkittävimmin paikallisella tasolla. Jos turpeen käyttö puolittuisi, laskisi toimialan työllisten välitön määrä yli 100 htv, ja välilliset vaikutukset mukaan luettuna runsas 200 htv. Turpeen käytön väheneminen 75 % laskisi välitöntä työllisyyttä vajaa 200 htv ja välillinen työllisyys mukaan luettuna reilut 300 htv. Korvaavat työpaikat eivät välttämättä synny samoille aloille ja alueille kuin turpeen arvoketjusta katoavat, joten vaikutukset paikallisesti voivat jäädä pitkäaikaisiksi. Paikallis- ja seutukuntatasolla haittavaikutuksia kohdistuu muun muassa kuljetus- ja logistiikkatoimintaan, koneiden kunnossapitoon ja huoltoliiketoimintaan ja niihin kytkeytyvään alihankintaan, konekauppaan ja muuhun paikallistason palvelutoimintaan.

Turvealalla koneisiin ja laitteisiin on sitoutunut merkittävästi pääomaa ja niillä on heikko jälleenmyyntiarvo. Haasteena on löytää kalustolle muuta käyttöä esim. soiden ennallistamisessa, urakoinnissa tai kuljetustoiminnassa.

Pohjois-Pohjanmaan maaseutualueilla, joissa turvetuotantoalueet sijaitsevat, on rajalliset mahdollisuudet synnyttää uusia korvaavia työpaikkoja. Elinkeinorakenne on kapea, liiketoimintamahdollisuudet paikallisesti vähäiset ja yrityskanta on mikro- ja pk-yritysvältaista. Suuria kasvuyrityksiä ei juuri ole. Alueet menettävät väestöään ikääntymisen sekä työikäisen väestön muuttoliikkeen myötä. TKI-toiminta keskittyy vahvasti Ouluun, haasteena on maakunnan muiden alueiden alhainen TKI-toiminnan määrä ja sen kautta kapeammat mahdollisuudet uudistaa elinkeinotoimintaa. Haasteena on yritystoiminnan kannattavuus, asiakaskunnan vähäisyys, liiketoiminnan uudistaminen, uuden yritystoiminnan lisääminen sekä innovaatiotoimijoiden vähäisyys.

Energiaturpeen käytön väheneminen aiheuttaa haittavaikutuksia myös turvetta käyttäville kunnille ja yrityksille. Pohjois-Pohjanmaalla turpeen energiakäyttö (v. 2016–2018 keskiarvo) oli 2,2 TWh. Käyttö painottuu Oulun seudulle,

mutta turvetta käyttäviä energialaitoksia on eri puolilla maakuntaa (Haapajärvi, Haapavesi, Kalajoki, Kuusamo, Kärämäki, Liminka, Muhos, Nivala, Oulu, Pudasjärvi, Reisjärvi, Sievi, Siikajoki, Tyrnävä, Vaala, Vihanti ja Ylivieska). Näissä kunnissa asuu n. 321 400 asukasta, vastaten 78 % Pohjois-Pohjanmaan väkiluvusta. Suurin osa turpeesta käytetään muutamassa suuressa kaukolämpö- tai teollisuus-CHP-laitoksessa. Turpeen käyttö kattilateknisten syitten takia on välttämätöntä 11 kattilassa (5 kpl 20-100 MW; 2 kpl 100-250 MW; 4 kpl >250 MW). Turpeesta luopumisen kustannukset polttoon perustuvan energiatuotantoteknologian lisäinvestointeina vuoteen 2025 olisivat pohjoisella alueella (Lappi ja Pohjois-Pohjanmaa) noin 40–60 milj. euroa. Lisäinvestointeja tarvitaan laajasti myös uusiin tekniisiin ratkaisuihin (III-pilari).

Energian- ja lämmöntuotannon sekä jakeluverkostojen sopeutuminen siirtymään tuo korjaus- ja investointitarpeita. Siirtymä edellyttää energiaremontteja, lämmöntuotantoverkoston modernisointia, digitalisaatiota sekä investointeja uusiutuvaan energiaan, energian varastointiin sekä jäähdytykseen ja lämmöntalteenottoon (III-pilari).

Turpeen energiakäytön väheneminen aiheuttaa energiapuun kysynnän kasvua ja vaikuttaa metsäsektorilla tarvittaviin toimiin: on lisättävä kotimaisen puun käyttöä turpeen tilalla kehittämällä puunkorjuumenetelmiä ja yritysten puunkorjuuketjuja ja investoimalla puun ja biomassan varastointiterminaaleihin. Puun jalostuksesta syntyvät sivuvirrat on kyettävä hyödyntämään. Uusiutuvaan bioenergiaan siirtyminen ja ao. metsänkorjuu ja urakointi synnyttävät uusia työmahdollisuuksia siirtymästä kärsiville kohderyhmille. Turvetta korvataan sellaisella hakkeella, jolla ei ole muuta taloudellisesti kannattavaa käyttökohdetta. Pohjois-Pohjanmaalla on lisäksi metsänhoidollinen tarve lisätä nuorten metsien harvennuksia ja energiapuun korjuuta, josta syntyy ao. haketta.

Turvetta käytetään myös kasvu- ja ympäristöturpeena, josta Pohjois-Pohjanmaalla tuotetaan noin 0,3 milj. m³/v. Pohjois-Pohjanmaalla tuotetaan n. 10 % Suomen kasvualusta-, maanparannus- ja viherrakentamisturpeesta. Turpeen käytön rajoittaminen poltossa on vakava uhka kasvu- ja kuiviketurvetuotannolle ja sitä kautta kasvihuonetuotannolle ja kotieläintuotannolle. Pelkästään kasvu- ja ympäristöturpeen nosto ei ole kannattavaa ja johtaa hintojen korotuksiin ja tuotannon loppumiseen. Hintojen korotuksilla on negatiivisia vaikutuksia kaikkiin niitä hyödyntäviin elinkeinoihin ja kuluttajiin. Kotieläintilojen toiminta tulee vaikeutumaan. Pohjois-Pohjanmaa on naudanlihantuotannossa Suomen johtava maakunta, joten vaikutukset heikentävät kotieläintalouden toimintaedellytyksiä ja tuotannon kannattavuutta.

Sosiaaliset vaikutukset

Työttömyyden riski on suuri turvetoimialan yrittäjillä sekä yritysten henkilöstöllä. Työpaikat ovat miesvaltaisia ja korvaavien työpaikkojen synnyttäminen haasteellista. Selkein vaikutus työttömyydellä on toimeentuloon, ja pitkittyessään työttömyys lisää riskiä köyhyyteen sekä sosiaaliseen syrjäytymiseen. Työttömät voivat keskimäärin huonommin ja ovat sairaampia kuin työlliset. Maakunnan sairastavuus on jo tällä hetkellä maan korkeimpia. Kerrannaisvaikutukset kohdistuvat myös kuntatalouteen verotulojen menetysten vuoksi ja heijastuvat kuntien elinvoimaan ja palveluntarjontaan heikentävästi.

Turvealan kausiluontoisuuden vuoksi alan työnhakijat työskentelevät lisäksi esim. muissa kuljetusalan tehtävissä. Turvetuotanto on usein urakkaluontoista työtä ja alan yrittäjät ovat sitoutuneita sen ohella maaseutuyrittäjyyteen sekä koneyrittäjyyteen.

Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta on Pohjois-Pohjanmaalla vaihdellut 10,8 % -13,4 %:n välillä vuosina 2018–2020, vuonna 2021 työttömyysaste on ollut keskimäärin 12,4 %. Pitkäaikaistyöttömyys on ollut maakunnassa nousussa koronan jälkeen. Myös nuorisotyöttömyys on Pohjois-Pohjanmaalla korkeaa vaihdellen vuosina 2018–2020 13,5 %-18,2 %. Työllisyysaste on Pohjois-Pohjanmaalla vaihdellut 70,4 %:n (v. 2018) ja 69,1 %:n (v. 2020) välillä. Vuoden 2021 ensimmäisellä neljänneksellä työllisyysaste oli 65,9 %. Luvut ovat koko maan työllisyysastetta heikompiä.

Työnvälitystilaston mukaan työttömien työnhakijoiden määrä on Pohjois-Pohjanmaalla ollut keskimäärin 20 100–25 000 henkilöä vuosina 2018–2020 ja 23 100 henkilöä v. 2021. Vuosina 2018–2021 työttömiä työnhakijoita on seutukunnissa ollut keskimäärin:

- Oulun seutukunta 14 600, työttömyysaste 12,3 %
- Haapavesi-Siikalatvan seutukunta 570, työttömyysaste 10,0 %
- Oulunkaaren seutukunta 1 190, työttömyysaste 12,8 %
- Ylivieskan seutukunta 1 820, työttömyysaste 9,6 % ja
- Koillismaan seutukunta 970 työttömyysasteen ollessa 11,7 %
- Nivala-Haapajärven seutukunta 1 069 työttömyysasteen ollessa 9,3 %
- Raahen seutukunta 1 482, työttömyysaste 10,9 %

Yritystoiminnan loppuminen heikentäisi myös nuorten työllisyysmahdollisuuksia maaseudulla, sillä nuoria työskentelee turvetoimialalla, mm. kausityöntekijöinä. Nuorisotyöttömyys lisää nuorten syrjäytymiseen liittyviä ongelmia. Alle 25-vuotiaiden nuorten työttömien työnhakijoiden määrä on koko maakunnassa ollut 3 300–4 000 vuosina 2018–2020 ja 3 600 vuonna 2021. Oulun seutukunnassa heitä on ollut vuosina 2018–2021 keskimäärin 2 510, Haapavesi-Siikalatvan seutukunnassa 60, Oulunkaaren seutukunnassa 120, Ylivieskan seutukunnassa 270, Koillismaan seutukunnassa 120, Raahan seutukunnassa 248 ja Nivala-Haapajärven seutukunnassa 152.

Turvetuotannon ollessa miesvoittainen ala tuotannon loppuminen pahentaisi erityisesti miesten työttömyystilannetta. Työttömien miesten määrä on maakunnassa naisia suurempi. Vuosina 2018–2020 Oulun seutukunnassa miesten osuus työttömistä oli keskimäärin 56,3 %, Haapavesi-Siikalatvan seutukunnassa 59,6 %, Oulunkaaren seutukunnassa jopa 63,3 %, Ylivieskan seutukunnassa 54,9 % ja Koillismaan seutukunnassa 61,5 %, Raahan seutukunnassa 52,2 % ja Nivala-Haapajärven seutukunnassa 57,6 %.

Pohjois-Pohjanmaan alueelta turvetyöntekijän tai turpeenostotyöntekijän työtä haki kesäkuussa 2021 n. 100 henkilöä, joista 10 % Pohjois-Pohjanmaan ulkopuolelta. Työnhakijoista hieman yli puolet oli työttömänä. Työnhakijat painottuvat iäkkäämpiin, jo työuransa loppupuolella oleviin 59–63 vuotiaisiin työnhakijoihin (21 %). Naisia työnhakijoista oli vain muutama. 59–63-vuotiailla taustalla on mm. kone- ja metallialan koulutuksia sekä maatalous- ja kuljetusalan koulutuksia. Neljäsosalla hakijoista puuttuu ammatillinen koulutus. Useilla on taustalla vuosien työkokemus alalta.

Alan työnhakijoista 20 % oli alle 30-vuotiaita, joilla koulutustaustoina oli maatalousalan-, logistiikan-, autoalan tai metsätalouden perustutkintoja. 40 %:lla nuorista ei ollut peruskoulun jälkeistä ammatillista tutkintoa ja vain muutamalla on alakohtaista työkokemusta.

Turvetoimialan alasajo aiheuttaa alan yrittäjien ja työntekijöiden keskuudessa kovia muutospaineita ja huolta omasta ja perheen taloudellisesta pärjäämisestä. Alalla työskentelevien koulutustaso on matala ja ei välttämättä vastaa laajemmin työmarkkinoiden tarpeisiin, jolloin työllistyminen muihin tehtäviin on haastavaa. Tulevaisuus voi näyttäytyä näköalattomana ja riskinä onkin sosiaalisten ongelmien lisääntyminen.

Energianhinnan nousu voi lisätä heikoimmassa asemassa olevien pienituloisten köyhyyden riskiä.

Ikääntyvä rakennuskanta ja väestö, kiristyvät energiatehokkuusvaatimukset sekä muuttotappiollisten haja-asutusalueiden remonttien rahoitusmekanismien puute kasvattavat riskiryhmää.

Ympäristövaikutukset

Turpeen energiakäytön kasviuonekaasupäästöt Pohjois-Pohjanmaalla olivat noin 820 ktCO₂ (v. 2018). Turpeen energiakäytön vähentymisen seurauksena päästövähennys v. 2035 mennessä on 700 ktCO₂e. Turpeen hyödyntämättä jättäminen avatuille turvetuotantoalueille aiheuttaa myös merkittävästi sekä ilmasto- että vesistöpuhdistusta, koska turve hajoaa luontaisesti.

Kun turpeentuottaminen normaalitilanteessa loppuu, tuotantoalue siirtyy uuteen jälkikäyttöön. Jälkikäyttöön siirtymisessä on havaittu useita ongelmia, kuten esimerkiksi maiden happamuus ja siihen liittyvien ongelmien ratkaiseminen. Turvetuotannon murrostilanne aiheuttaa uusia haasteita. Kun turvetuotanto lopetetaan ennen aikaisesta, jää turvetta jäljelle paikoin paksusti. Koska alasajo on tapahtumassa nopeasti, ei ole ehditty tutkia, mitkä jälkikäyttömuodot alueille soveltuvat, tai mitkä ovat suositeltavimpia ilmastonäkökohtien perusteella. Lupamääräykset ovat tulkinnanvaraisia, esimerkiksi mitkä toimet ovat jälkikäyttöä siinä mielessä, että vesienkäsitely voidaan lopettaa.

2.2 Kehitystarpeet ja -tavoitteet vuoteen 2030 mennessä ilmastoneutraalin unionin talouden saavuttamiseksi vuoteen 2050 mennessä

Viite: 11 artiklan 2 kohdan d alakohta

Tekstikenttä (6 000)

— Kehitystarpeet, jotta voidaan vastata siirtymähaasteisiin
— Tavoitteet ja tulokset, joita odotetaan JTF-toimintalinjan täytäntöönpanosta, mukaan lukien sen odotettu vaikutus työpaikkojen luomiseen ja säilyttämiseen

Taloudelliset vaikutukset

Kehittämisen painopiste on pk-yritystoiminnan uudistamisessa, uusien yritysten perustamisessa sekä innovaatiotoiminnassa elinkeinomahdollisuuksien ja uusien työpaikkojen ja työllisyysmahdollisuuksien lisäämiseksi. Tavoitteena ovat laajat aluetalousvaikutukset.

Tavoitteena on mahdollistaa pk-yritysten ja henkilöstön mukautuminen muutokseen ja liiketoiminnan uusiutuminen tukemalla uusien liiketoimintamahdollisuuksien syntymistä ja yritystoiminnan kehittämistä. Yrityksille tarjotaan tukea uusien liiketoimintamahdollisuuksien ja tuotteiden, palveluiden ja tuotantomenetelmien kehittämiseksi. Katoavat työpaikat ja liiketoiminta korvataan uusilla elinkeino- ja työmahdollisuuksilla.

Korvaavat työpaikat eivät välttämättä synny samoille aloille kuin turvetuotannon arvoketjusta katoavat, joten vaikutukset paikallisesti voivat jäädä pitkäaikaisiksi. Toimenpiteitä kohdistetaan siirtymän helpottamiseksi laaja-alaisesti haittavaikutuksista kärsivien kuntien ja seutukuntien elinvoimaan, elinkeinorakenteen monipuolistamiseen, yritysten investointien edistämiseen ja pk-yrityttöisyyden ja työllisyyden ja osaamisen kehittämiseen, jotta aluetalouteen syntyy laajasti korvaavaa toimintaa. Kuntien, yhteisöjen, yritysten ja muiden toimijoiden kapasiteettia murrostilanteen hoitamiseen vahvistetaan, lisäten kyvykkyyttä ja yhteistyöverkostoja alueen kehittämiseksi ja uusien elinkeinomahdollisuuksien löytämiseksi. Myös seutukuntien elinvoimaa kehitetään yritysten, investointien, työvoiman ja asukkaiden pitämiseksi ja saamiseksi alueelle.

Elinkeinojen ja TKI-toiminnan kehittämisessä hyödynnetään elinkeinoelämälähtöistä kehittämistä yhdessä kuntien, korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja muiden toimijoiden kanssa. Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnalla edistetään elinkeinoelämän kasvua ja kansainvälisyyttä huomioiden älykkään erikoitumisen painopistevalinnat. Näitä ovat digitaaliset palvelut ja tuotteet, uudistuva ja vähäpäästöinen teollisuus, terveys ja hyvinvointi sekä innovatiivinen bio- ja kiertotalous, kestävä rakentaminen ja liikkuminen sekä elintarviketuotanto. Energiamurros tuo maakuntaan uusia elinkeino- ja työmahdollisuuksia. Hiilineutraalin teollisuuden ja vetytalouden kehittäminen tukevat sekä vihreää siirtymää että luovat alueelle työtä. Kansainvälistymisen avulla edistetään vientimahdollisuuksia. Tavoitteena on, että TKI-panostukset kasvavat kaikissa seutukunnissa.

Teollisuuden investoinnit ovat työllisyysvaikutusten kannalta merkittäviä ja investointien rakentamisaikaiset työllisyysvaikutukset ovat suuret, joten investointeja edistetään. Pk-yritysten kytkeytymistä teollisuuden alihankinta- ja arvoverkostoihin tuetaan. Alueelle tehtäviä yksityisiä investointeja on vauhditettava myös tieliikenne- ja logistiikkainvestoinneilla.

Energiasektorin kehitys on keskeistä murrokseen vastaamisessa ja hiilineutraalisuustavoitteiden saavuttamisessa. Turpeen käytön lopettaminen vaatii investointeja ja kehitystyötä uusiutuvan energian lisäämiseksi. Energialaitoksien teknologiaa on uudistettava, lisättävä hajautettua energiantuotantoa, energiatehokkuutta, lämmön talteenottoa ja kehitettävä kaukolämmön kyvykkyyttä toimia tulevaisuuden energiaratkaisujen palvelualustana. Digitalisaatio tarjoaa työkaluja kompleksisen kokonaisuuden hallintaan. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää uuden energiateknologian pilotointia sekä uusiutuvien energialähteiden hyödyntämistä.

Turpeen energiakäytön väheneminen aiheuttaa energiapuun kysynnän kasvua ja vaikuttaa metsäsektorilla tarvittaviin toimiin: on lisättävä kotimaisen puun käyttöä turpeen tilalla kehittämällä puunkorjuumenetelmiä ja yritysten puunkorjuuketjuja ja investoimalla puun ja biomassan varastointiterminaaleihin. Metsätalous tuo uusia työmahdollisuuksia siirtymän haittavaikutuksista kärsiville alueille.

Turpeen käytön korvaamiseksi on kehitettävä innovaatioita ja korvaavia materiaaleja kasvu- ja kuiviketurpeen sekä ympäristöturpeen rinnalle.

Markkinaehtoisen rahoituksen alueellista saatavuutta edistetään Invest EU-välineillä, koska alueella on havaittu haasteita investointihankkeiden kokonaisrahoituksen järjestämisessä mm. yritysten laskevien vakuusarvojen vuoksi. Alueella on tarpeita lisätä yritysten omanpääomanehtoista rahoitusta.

Sosiaaliset vaikutukset

Tavoitteena on uusien työpaikkojen ja työllisyysmahdollisuuksien lisääminen sekä uusien työllisyysmahdollisuuksien tukeminen haittavaikutuksista kärsiville henkilöille. Työllisyyden parantamiseksi tarjotaan mahdollisuuksia osaamisen ja työllistymisvalmiuksien kehittämiseen. Yrittäjille ja työntekijöille tarjotaan mm. yrittäjä- ja työvoimakoulutusta. Osaamiskartoituksia ja ammatinvalinnan ohjausta hyödynnetään työnhaun tukemisessa tai uudelleen kouluttautumisessa, yhteistyössä oppilaitosten kanssa. Työllisyyden kehittämisessä huomioidaan eri ikäisten ja erilaisista taustoista tulevien henkilöiden tarpeet, ml. nuoret ja kausityöntekijät. Tavoitteena on tukea myös yrittäjiä osaamisen kehittämisessä ja uuden yritystoiminnan kehittämisessä. Uudelleenkoulutuksen tavoitteena on tarjota mahdollisuuksia uusiin korvaaviin työllisyysmahdollisuuksiin.

Tavoitteena on löytää harvaan asutulle maaseudulle korvaavia lisätyö- ja ansiomahdollisuuksia, jotta ihmiset voivat pysyä alueella.

Ympäristövaikutukset

Turvetuotantoalueiden ympäristön kannalta hallittua jälkikäyttöä tuetaan. Tämä edellyttää tutkimusta alueiden käyttömahdollisuuksista, yhteistyötä yrittäjien ja maanomistajien kanssa, kenttäkokeiluja ja pilotteja sekä koulutusta alueiden kunnostamiseen. On tarpeen kehittää kestävyyttä lisääviä tuotantomenetelmiä. Alueiden kunnostus- ja menetelmäkehitys mahdollistaa työtä turvetuotantoyrittäjille ja lievittää sosioekonomisia vaikutuksia. Kehittämistoimenpiteitä kohdistetaan ennallistamisen, jälkitoimien ja turvesoiden ympäristövaikutusten selvittämiseen ilmasto- ja vesistö päästöjen kannalta kestäväällä tavalla. Tavoitteena on kehittää menetelmiä ja ratkaisuja turvetuotannon päästöjen sekä vesistövaikutusten pienentämiseksi.

2.3 Johdonmukaisuus muihin asiaan liittyviin kansallisiin ja alueellisiin strategioihin ja suunnitelmiin nähden

Viite: 11 artiklan 2 kohdan e alakohta

Tekstikenttä (6 000)

Suunnitelmassa on huomioitu Suomen kansallinen integroitu energia- ja ilmastosuunnitelma, jossa esitetään päätettyjen politiikkatoimien vaikutus kasvihuonekaasupäästöjen, uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden arvioituun kehityskulkuun v. 2040 asti. Suomi on sitoutunut olemaan hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä.

Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelmassa 2022–2025 maakunnan kehityksen kannalta keskeisiä toimintaympäristön muutostekijöitä ovat mm. ilmastonmuutos ja hiilineutraalius, resurssitehokkuus sekä energiamurros. Maakuntaohjelma sisältää keskeiset tavoitteet myös työllisyyden ja yritystoiminnan kehittämiseksi. Maakuntaohjelma ja oikeudenmukaisen siirtymän suunnitelma ovat linjassa keskenään.

Pohjois-Pohjanmaan älykkään erikoistumisen strategia huomioidaan oikeudenmukaisen siirtymän toimenpiteissä. Pohjois-Pohjanmaan älykkään erikoistumisen strategiassa ilmastonmuutokseen reagoiminen on huomioitu uudistuvan ja vähäpäästöisen teollisuuden, puhtaiden ratkaisujen sekä uusiutuvan energiantuotannon kehittämisenä. Älykkään erikoistumisen strategian 2021–2024 painopistealueet:

1. Uudistuva ja hyvinvoiva Pohjois-Pohjanmaa
 - Monipuoliset digitaaliset palvelut ja tuotteet
 - Uudistuva ja vähäpäästöinen teollisuus
 - Kokonaisvaltainen terveys ja hyvinvointi
2. Ilmastoviisas Pohjois-Pohjanmaa
 - Innovatiivinen bio- ja kiertotalous
 - Kestävä rakentaminen ja liikkuminen
 - Älykäs elintarviketuotanto
3. Verkostoitunut, vetovoimainen ja kansainvälinen Pohjois-Pohjanmaa
 - Osaava, osallistuva ja kilpailukykyinen

Pohjois-Pohjanmaan ilmastotiekartassa v. 2021–2030 linjataan maakunnan ilmastotavoitteet kohti hiilineutraalia Pohjois-Pohjanmaata. Tiekartan päälinjauksena on, että ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen koskee kaikkia sektoreita ja ilmastotoimien kytkentä elinkeinoihin ja uusiin liiketoimintamahdollisuuksiin on keskeistä. Kärsivätoimia on seitsemän ja ne ovat vahvasti kytköksissä toisiinsa (<https://www.pohjois-pohjanmaa.fi/pohjois-pohjanmaan-liitto/julkaisut/>). Linjaukset on huomioitu oikeudenmukaisen siirtymän suunnitelmassa.

Pohjois-Pohjanmaan alueellinen metsäohjelma (AMO) 2021–2025 antaa suuntaviivat alueen metsien hoidolle ja suojelulle, puunkäytölle ja jatkojalostukselle sekä metsien muulle käytölle. Ohjelman tavoitteena on Pohjois-Pohjanmaan metsien lisääntyvien mahdollisuuksien hyödyntäminen kattavasti ja kestävästi. Ilmastokestävä metsätalous on yksi kymmenestä AMO:n kehittämisteemasta.

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027-ohjelmaan on valittu EAKR-toimia erityisesti TKI-toiminnan, digitalisaation ja pk-yritysten kasvun ja kilpailukyvyn edistämiseksi. Digitalisaatiota tuetaan JTF-rahastoa laajemmin. Vihreän kasvun ja kansainvälistyminen tukeminen on ohjelman keskeinen tavoite. Ohjelmassa on toimia erityisesti energiatehokkuuden lisäämiseksi ja kasvihuonepäästöjen vähentämiseksi, ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumisesta sekä kiertotalouden edistämiseksi. EAKR-toimien mahdollisuudet tukea TKI-toimintaa ovat JTF-rahoitusta monipuolisemmat ja joustavammat. Yhteensovittaminen JTF-rahoituksen kanssa on keskeistä.

ESR+ toimia on erityisesti työllisyyden ja osaamisen edistämiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Toimenpiteet ovat JTF-toimia laajemmat. Yksilön palvelupolkuun on mahdollista yhdistää esim. monialaisia hyvinvointi-, sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluja ja tukea näin työllistymistä. Toimilla ehkäistään myös syrjäytymistä. Edellä mainittuja toimia tuetaan myös JTF – rahoituksella siirtymän haittavaikutuksiin vastaamiseksi.

Kansallisilla työllisyysmäärärahoilla rahoitetaan muutosturvapalveluita, osaamisen ja työkyvyn kartoituksia, palkkatuetta työtä, työvoima- ja yrittäjyyskoulutuksia, työmarkkinavalmiuksia lisääviä valmennuksia, aloittavan yrittäjän starttirahoitusta ja muita tukipalveluita.

2.4 Suunnitellut toimintatyytit

Tekstikenttä (12 000)

— Suunnitellut toimintatyytit ja niiden odotettu panos ilmastosiirtymän vaikutuksen lieventämiseen

Oikeudenmukaisen siirtymän tukeminen ja aluetalouden uudistaminen: Pk-yritystoiminnan kehittäminen ja työpaikkojen luominen sekä TKI-toiminnan edistäminen

Toimenpiteillä lievennetään turvetuotannon vähenemisen tai loppumisen aiheuttamia sosioekonomisia ja ympäristöön kohdistuvia haittavaikutuksia. Toimenpiteet edistävät oikeudenmukaista siirtymää luomalla aluetaloutta edistäviä uusia innovaatioita, mahdollistamalla uutta liiketoimintaa ja näihin perustuvia työpaikkoja.

Oikeudenmukaista siirtymää tuetaan pk-yritystoimintaa uudistamalla, tukemalla uusien yritysten perustamista sekä tukemalla elinkeinoelämäälähtöistä innovaatiotoimintaa elinkeinomahdollisuuksien ja uusien työpaikkojen ja työllisyysmahdollisuuksien lisäämiseksi. Toimenpiteitä kohdistetaan siirtymän helpottamiseksi laaja-alaisesti elinkeinorakenteen monipuolistamiseen, investointien edistämiseen ja pk-yrityttöisyyden ja työllisyyden kehittämiseen. Seutukuntien elinvoimaa kehitetään yritysten, investointien, työvoiman ja asukkaiden pitämiseksi ja saamiseksi alueelle.

Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnalla edistetään elinkeinoelämän kasvua ja kansainvälisyyttä huomioiden älykkään erikoitumisen painopistevalinnat. Näitä ovat digitaaliset palvelut ja tuotteet, uudistuva ja vähäpäästöinen teollisuus, terveys ja hyvinvointi sekä innovatiivinen bio- ja kiertotalous, kestävä rakentaminen ja liikkuminen sekä elintarviketuotanto. Kansainvälistymisen avulla edistetään vientimahdollisuuksia.

Energiasektorin murros synnyttää haittavaikutuksista kärsiville alueille uusia ja korvaavia elinkeino- ja työllisyysmahdollisuuksia mm. uusiutuvan energian, puun ja hakkeen käsittelyyn, metsänkorjuuseen ja urakointiin. Hiilineutraalin teollisuuden, energiasiirtymän, ml. vetytalouden kehittäminen sekä biotalouden, biopolttoaineiden ja –jalostamoiden kehittäminen luovat siirtymän haittavaikutuksista kärsiville alueille työtä.

Turvetuotantoalueiden jälkitoimiin ja ennallistamiseen tarvitaan selvityksiä ja kokeiluja, joiden tuella negatiiviset ympäristövaikutukset minimoidaan.

1. Pk-yritysten kasvu, kansainvälistyminen ja innovointivalmiudet (ml. liiketoiminta- ja markkinointiosaaminen), toimintaa uudistavat ja tuottavuutta lisäävät investoinnit sekä tuotteiden, palveluiden ja tuotantomenetelmien kehittäminen

Tuetaan pk-yrityksiin, ml. startup-yrityksiin tehtäviä investointeja ja kehittämishankkeita, jotka tukevat pk-yritysten kasvua, talouden monipuolistamista ja uudistamista. Tuetaan yritysten uudistumista ja tuottavuuden lisäämistä. Yrityksille tarjotaan tukea uusien liiketoimintamahdollisuuksien löytämiseksi ja tuotteiden, palveluiden ja tuotantomenetelmien kehittämiseksi. Tuetaan pk-yritysten mukautumista muutokseen ja liiketoiminnan uusiutumista, uusien liiketoimintamahdollisuuksien syntymistä ja yritystoiminnan kehittämistä.

Tuetaan tuotannollisen yritystoiminnan sijoittumista haittavaikutuksista kärsiville alueille tukemalla tuotannollisten yritysten investointien vaatimaa pienimuotoista tieliikenneinfrastruktuuria yritysalueille. Hankkeet ovat luonteeltaan paikallisia tai ne voivat ratkaista laajempaa aluetta koskevan liikenteellisen pullonkaulan. Hankkeilla vauhditetaan haittavaikutuksista kärsivien alueiden yritystoimintaa ja työllisyyttä kehittämällä yritysten vaatimaa toimintaympäristöä ja vauhdittamalla yritysten investoimista alueelle.

2. Elinkeinoelämälähtöinen innovaatiotoiminta ja TKI-yhteistyö; yritysten ja tutkimuksen yhteishankkeet

Tuetaan yritysten, julkisten toimijoiden sekä tutkimus- ja koulutusorganisaatioiden tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa ja yhteiskehittämistä aluetalouden ja työllisyyden kannalta keskeisillä toimialoilla uusien elinkeinomahdollisuuksien löytämiseksi sekä siirtymän haittavaikutuksiin vastaamiseksi. Tuetaan ekosysteemejä, osaamiskeskittyviä, verkostoja, klustereita ja muita yhteistyömuotoja elinkeino- ja TKI-toiminnan kehittämiseksi sekä kansainvälisyyden ja viennin lisäämiseksi. Toimenpiteissä huomioidaan älykkään erikoistumisen painopisteet.

Tuetaan elinkeinoelämäverkottunutta ja yritysten tarpeista lähtevää julkista ja yksityistä TKI-toimintaa sekä teknologian siirtoa yritystoiminnan kehittämiseksi.

Tuetaan pk-yritysten tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa sekä investointeja tuotteiden, palveluiden ja tuotantomenetelmien kehittämiseksi. Tuetaan yritysten verkostoitumista sekä alihankintaverkostojen kehittämistä sekä yritysten kiinnittymistä kansainvälisiin arvoverkostoihin.

3. Uusi tai uudistuva liiketoiminta, (ml. yritysverkostojen kehittäminen, yrityskehittämö- ja hautomomallit) sekä yritysten jatkuvuus omistajavaihdoksin

Yrittäjille ja yrittäjyyttä harkitseville tarjotaan yritysneuvontaa ja tukea yritystoiminnan jatkuvuuden kehittämiseksi, huomioiden uusien yritysten perustaminen, liiketoiminnan kehittäminen sekä omistaja- ja sukupolvenvaihdokset. Tuetaan yritysten uudistumista ja kasvua yrityskehittämö- ja -hautomotoiminnalla elinkeino- ja työllisyysmahdollisuuksien lisäämiseksi.

4. Turvesektorin yrittäjien ja muiden turvesektorin toimijoiden osaamisen ja valmiuksien kehittäminen mm. puunkorjuun ja turvesoiden ennallistamisen aloilla uuden liiketoiminnan mahdollistamiseksi;

Lisätään turvesektorin yrittäjien ja henkilöstön valmiuksia ja osaamista työllistyä uusille liiketoiminta-alueille ja korvaaviin työllisyysmahdollisuuksiin mm. uudelleen koulutuksella. Työnantajien kanssa yhteistyössä voidaan räätälöidä työmahdollisuuksia erityisen haastavassa työmarkkina-asetuksessa oleville henkilöille. Tuetaan yrittäjien ja henkilöstön muutosvalmennusta (ml. yrittäjien muutosjohtamistaidot), tarjotaan tukea uuden liiketoiminnan kehittämiseen yrittäjille ja yrityksen perustamiseen työntekijöille, tarjotaan asiantuntijapalveluita, vertaistukea, valmennusta ja muuta ryhmätoimintaa, joka auttaa sopeutumaan tilanteeseen ja löytämään uusia ratkaisuja tulevaisuuden haasteisiin. Tuetaan osallisuutta ja toimintakykyä esim., jos yrittäjä tekee konkurssin tai jää työttömäksi.

5. Uudelleen koulutus ja uusien taitojen hankkiminen; ensisijainen kohderyhmä turvesektorilta työttömiksi jääneet tai työttömyysuhanalaiset, erityiskohteena nuoret

Edistetään nuorten ja mahdollisesti ammatillista tutkintoa vailla olevien koulutukseen siirtymistä. Kehitetään mm. joustavia yksilöllisiä koulutuspolkuja sekä ajasta ja paikasta riippumattomia kouluttautumismahdollisuuksia, jotta luodaan mahdollisuuksia uuden osaamisen hankkimiseen.

Tuetaan myös tutkintojen ja niiden osien suorittamista sekä edistetään yrittäjyyttä ja liiketoimintaosaamista osana koulutusta ja työelämää.

Tuetaan työttömyyden tai konkurssin vuoksi vaikeaan tilanteeseen joutuneiden henkilöiden työ- ja toimintakyvyn ylläpitämistä ja parantamista. Edistetään moniammatillisten verkostojen hyödyntämistä ja tuen saamista syrjäytymisriskissä olevien henkilöiden auttamiseksi koulutukseen ja työmarkkinoille.

6. Uudet innovaatiot turpeen korvaamiseksi

Tuetaan tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa sekä pk-yritysten tuotteita, palveluita ja tuotantomenetelmiä turvetta korvaavien innovaatioiden ja tuotteiden kehittämiseksi, esim. kasvualustat ja kuivikkeet.

7. Uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden uudet ratkaisut ja TKI

Tuetaan uusiutuvan energian ratkaisuja teknologianeutraalisti (mm. biokaasu, tuulivoima, aurinkoenergia, syvälämpö ja keskisyvät lämpökaivot, hukkalämpö ja teollisen luokan lämpöpumput, vetyklusteri, akkuklusteri). Tuetaan yritysten tuotteita, palveluita ja tuotantomenetelmiä. Vetytalouden kehittäminen sekä biopolttoaineiden ja -jalostamoiden kehittäminen luovat siirtymän haittavaikutuksista kärsiville alueille työtä.

Tuetaan turveyrittäjien siirtymää uusiutuvan bioenergian tuotantoketjuihin edistämällä puu- ja biomateriaalin saataavuutta. Kehitetään puunkorjuumenetelmiä ja yritysten puunkorjuuketjujen kehittämistä sekä investoidaan puun ja biomassan varastointiterminaaleihin. Energiapuun korjuu tarjoaa turvesektorin toimijoille uusia työllisyysmahdollisuuksia laajasti energian tuotantoketjuun.

8. Pk-yritysten bio- ja kiertotalouskonseptit

Biotaloutta edistämällä tuetaan uusien työllisyysmahdollisuuksien syntymistä haittavaikutuksista kärsiville alueille. Kehitetään luonnonvarojen kestäväää käyttöä eri tuotantoprosesseissa, tavoitteena teolliset symbioosit ja suljetut kierrot. Tuetaan TKI-toimintaa ja pk-yritysten korkean jalostusasteen biopohjaisia tuotteita, materiaaleja ja tuotantomenetelmiä.

9. Selvitykset ja pilotoinnit turvetuotannosta poistuvien soiden ennallistamisen ja jälkikäytön edellytyksistä ja mahdollisuuksista

Toimenpiteitä kohdistetaan turvesoiden ympäristövaikutusten selvittämiseen ilmasto- ja vesistö päästöjen kannalta kestäväällä tavalla. Tuetaan menetelmien ja ratkaisujen kehittämistä turvetuotannon ja -soiden kasvihuonekaasupäästöjen sekä vesistövaikutuksien pienentämiseksi. Kehitetään kestävyttä lisääviä tuotantomenetelmiä.

Tuetaan turvetuotantoalueiden hallitun jälkikäytön kehittämistä, turvemaiden päästöjen vähentämistä sekä ennallistamisen ja jälkitoimien kehittämistä. Tuetaan selvityksiä ja tutkimusta alueiden käyttömahdollisuuksista, yhteistyötä yrittäjien, maanomistajien ja tutkimuslaitosten kesken, kentäkokeiluja ja pilotteja sekä koulutusta alueiden kunnostamiseen ja jälkitoimiin. Happamuus huomioidaan alueiden jälkikäytössä.

Viite: 11 artiklan 2 kohdan g alakohta

Viite: 11 artiklan 2 kohdan h alakohta

Täytetään vain, jos tukea myönnetään muihin yrityksiin kuin pk-yrityksiin tehtäviin tuotannollisiin investointeihin:
— suuntaa-antava luettelo tuettavista toimista ja yrityksistä sekä kunkin osalta perustelu tällaisen tuen tarpeellisuudesta puuteanalyysillä, jossa osoitetaan, että jos investointia ei tehdä, odotettu menetettyjen työpaikkojen määrä ylittäisi odotetun uusien työpaikkojen määrän

Tämä kohta päivitetään tai täytetään alueellisen oikeudenmukaista siirtymää koskevan suunnitelman tarkistuksen yhteydessä riippuen tällaisen tuen myöntämistä koskevasta päätöksestä.

Viite: 11 artiklan 2 kohdan i alakohta

Täytetään vain, jos tukea myönnetään investointeihin, joilla pyritään vähentämään direktiivin 2003/87/EY liitteessä I luetellusta toiminnasta syntyviä kasvihuonekaasupäästöjä:

— luettelo tuettavista toimista ja perustelut, jotka osoittavat, että toimet edistävät siirtymistä ilmastoneutraaliin talouteen ja johtavat kasvihuonekaasupäästöjen merkittävään vähenemiseen siten, että päästöt alittavat merkittävästi direktiivin 2003/87/EY mukaiset ilmaisaon laskemiseen käytettävät vertailuarvot, ja edellyttäen, että toimi on tarpeen, jotta voidaan säilyttää merkittävä määrä työpaikkoja

Tämä kohta päivitetään tai täytetään JTF-rahaston alueellisen oikeudenmukaista siirtymää koskevan suunnitelman tarkistuksen yhteydessä riippuen tällaisen tuen myöntämistä koskevasta päätöksestä.

Viite: 11 artiklan 2 kohdan j alakohta

— Suunniteltujen toimien synergia ja täydentävyys muiden asiaan liittyvien Investoinnit työpaikkoihin ja kasvuun -tavoitteeseen kuuluvien unionin ohjelmien (siirtymäprosessin tukeminen) ja muiden rahoitusvälineiden (unionin päästökauppajärjestelmän modernisaattiorahasto) kanssa yksilöllisten kehitystarpeiden käsittelyssä

Viite: 11 artiklan 2 kohdan k alakohta ja 11 artiklan 5 kohta

— synergia ja täydentävyys oikeudenmukaisen siirtymän mekanismin muista pilareista suunnitellun tuen kanssa
— toimialat ja aihealueet, joiden tukemista suunnitellaan muiden pilareiden mukaisesti

Pilari 2 - InvestEU Just Transition Scheme

II pilarin Invest EU-rahoitusta hyödynnetään laina-, lainatakaus- ja pääomasijoitusinstrumentteihin, jotka tukevat yritystoiminnan kehittämistä aluetalouden vahvistamiseksi ja uusien korvaavien työllisyysmahdollisuuksien luomiseksi. Rahoitusinstrumentteja hyödynnetään yritysten rahoituskapeikoissa, joita ovat mm. kaupallistamisen ja kansainvälistymisen rahoitus, uudenlaiset liiketoiminta-alueet tai alat, joissa ei muodostu reaalivakuuksia, sekä sellaisten yritysten rahoittaminen, joiden vakuudet ovat riittämättömät. Rahoitusta hyödynnetään myös siirtymää tukevissa investoinneissa, innovaatioiden kaupallistamisessa ja skaalaamisessa, alkuvaiheen pääomasijoitusrahastoissa sekä mikrorahoituksessa.

1. Kestävä infrastruktuuri

Energiaan, energiatehokkuuteen ja energian varastointiin liittyvät investoinnit, matkailuinvestoinnit. Biojalostamoiden investoinnit, teollisuuden kestävyyttä lisäävät investoinnit

2. Tutkimus, innovaatiot ja digitalisaatio.

Yritysten TKI-rahoitukset, innovaatioiden kansainvälistyminen, kaupallistaminen ja skaalaaminen.

3. Pk-yritykset

Laina-, lainatakaus- ja pääomasijoitusinstrumentit, jotka tukevat yritystoiminnan kehittämistä. Alkuvaiheen pääomasijoitusrahastot sekä mikrorahoitukset.

4. Sosiaaliset investoinnit ja osaaminen

Työllistymistä ja yritystoimintaa edistävät instrumentit.

Pilari 3 - Julkisen sektorin lainajärjestelyt

JTM:n III-pilarin julkisen sektorin lainainstrumentteja hyödynnetään mm. kuntien, kuntayhtymien ja julkisten laitosten investointeihin, jotka liittyvät mm. energia- ja lämpölaitosten ja kaukolämpöverkoston modernisointiin, saavutettavuuteen (liikenne ja digitalisaatio), yritystoimintaan tarkoitettuihin toimitilahankkeisiin sekä rakennusten energiatehokkuuteen.

1. Kuntaomisteisten energiayhtiöiden laitosinvestoinnit

Energian- ja lämmöntuotannon ja jakeluverkostojen sopeutuminen siirtymään, modernisointi, digitalisaatio sekä investoinnit uusiutuvaan energiaan ja energian varastointiin, jäähdytykseen ja lämmöntalteenottoon. Esimerkkejä investointitarpeista:

- Turpeella tuotetun lämmön korvaaminen lämpöpumpuilla tuotetulla lämmöllä
- CHP voimalaitosten tekniset muutokset puusivutuotteiden ja jäteperäisten polttoaineiden käyttöön
- Akkuratkaaisu, jolla osallistutaan sähköjärjestelmän säätömarkkinaan

2. Puu- ja biomassan sekä kiertotalouden varastointi- ja terminaali-investoinnit, jätehuollon ja kiertotalouden investoinnit
3. Yritystoimintaan tarkoitettujen toimitilojen investoinnit sekä julkisomisteisten rakennusten energiatehokkuus
4. Liikenne- ja logistiikkaratkaisujen sekä logistiikka-alueiden ja –terminaalien rahoitus

3. Hallintomenettelyt

Viite: 11 artiklan 2 kohdan f alakohta

Tekstikenttä (5 000)

3.1 Kumppanuus

- Järjestelyt, joilla otetaan kumppanit mukaan alueellisen oikeudenmukaista siirtymää koskevan suunnitelman laatimiseen, toteuttamiseen, seurantaan ja arviointiin;
- Julkisen kuulemisen tulokset

Hallintoviranomainen on johtanut valmisteluprosessia Suomessa, ja Pohjois-Pohjanmaan liitto on johtanut valmisteluprosessia maakunnassa, yhteistyössä ELY-keskuksen kanssa.

EU:n alue- rakennepolitiikan ohjelman valmistelua ohjaa kumppanuusperiaate sekä alue- ja rakennepolitiikan lainsäädäntö, jossa on määritelty kumppaneiden osallistuminen EU-ohjelmien valmisteluun ja toimeenpanoon.

JTF-tuen piiriin kuuluvat maakunnat käynnistivät JTF- koordinaatioryhmän, joka on toiminut keskusteluforumina hallintoviranomaisen ja maakuntien kesken. JTF-valmistelua on käsitelty myös Koheesio 2021+ työryhmässä.

Kumppanuusperiaatetta on noudatettu Pohjois-Pohjanmaan valmistelussa maakunnan yhteistyöryhmän (MYR), sen sihteeristön, maakuntahallituksen, sidosryhmätilaisuuksien, työpajojen ja keskustelujen kautta. Tilaisuuksiin on osallistunut yrittäjiä, kuntien, koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden, kehitysyhtiöiden ja elinkeinoelämän edustajia. Tilaisuuksiin kutsuttiin myös nuoria. MYR:ssä on edustettuna alueen kunnat ja maakunnan liitto, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Pohjois-Suomen aluehallintovirasto ja Suomen Metsäkeskus sekä työmarkkina- ja elinkeinöjärjestöt sekä muut kansalaisyhteiskuntaa edustavat järjestöt: AKAVA, SAK, STTK, MTK, Oulun kauppakamari, Pohjois-Pohjanmaan yrittäjät, Pohjois-Pohjanmaan järjestöneuvottelukunta ja Luonnonsuojeluliitto. Asiantuntijatahoina kokouksiin osallistuvat Oulun yliopisto, VTT ja Luonnonvarakeskus.

3.2 Seuranta ja arviointi

- Suunniteltu seuranta ja arviointi, mukaan luettuna indikaattorit, joilla mitataan suunnitelman kykyä saavuttaa tavoitteensa
- MYR seuraa ja arvioi toimeenpanoa ja raportoi ohjelman toteutumisesta hallintoviranomaiselle ja esittää sille ohjelmaa koskevia muutostarpeita. Toteutumistilannetta seurataan ohjelmalle asetettujen tulos- ja tuotosindikaattoreiden perusteella sekä arvioinneilla.

MYR:n sihteeristö hoitaa MYR:n valmistelu-, esittely- ja täytäntöönpanotehtäviä. Sihteeristön tehtävänä on seurata ohjelman toimeenpanoa ja ohjelmalle asetettujen tavoitteiden toteutumistilannetta ja raportoida niistä MYR:lle, sekä tehdä itsearviointia toimeenpanosta ja käynnistää tarvittaessa korjaavia toimenpiteitä, joilla suunnitelman toimeenpanoa edistetään.

Hanketason toimeenpanoa seurataan välittävän viranomaisen toimesta sekä hankkeille asetettavissa ohjausryhmissä.

Tulos- ja tuotosindikaattorit (tavoitetasot määritellään valmistelun edetessä)

RCO01 Tuetut yritykset

RCO02 Avustuksilla tuetut yritykset

RCO04 De minimis-tukea saaneet yritykset
 RCO05 Uudet tuella aikaansaadut yritykset
 RCO07 Yhteisiin tutkimushankkeisiin osallistuvat tutkimusorganisaatiot
 RCO10 Yritykset yhteistyössä tutkimuslaitosten kanssa
 RCO38 Tuen piiriin kuuluvan kunnostetun maaperän pinta-ala
 RCR01 Uudet tuella aikaansaadut työpaikat
 RCR02 Yksityiset investoinnit, jotka ovat saaneet julkista tukea
 RCR03 Tuote- tai prosessi-innovaatioita tekevät pk-yritykset
 RCR19 Yritykset, joilla kasvanut liikevaihto

EECO02 Työttömät, mukaan lukien pitkäaikaistyöttömät
 EECO04 Työelämän ulkopuolella olevat
 EECO05 Työlliset, mukaan lukien itsenäiset ammatinharjoittajat
 EECR01 Osallistujat, jotka ovat ryhtyneet työnhakuun jättäessään toimen
 EECR02 Osallistujat, jotka ovat koulutuksessa jättäessään toimen
 EECR03 Osallistujat, jotka saavat ammattipätevyuden jättäessään toimen
 EECR04 Osallistujat, jotka ovat työelämässä, myös itsenäisinä ammatinharjoittajina jättäessään toimen

3.3 Koordinointi- ja seurantaelin/-elimet

Elin tai elimet, jotka ovat vastuussa suunnitelman täytäntöönpanon koordinoinnista ja seurannasta, ja niiden tehtävät

Pohjois-Pohjanmaan liitto vastaa EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman alueellisesta valmistelusta ja alueellisen rahoitussuunnitelman valmistelusta Pohjois-Pohjanmaalla.

MYR vastaa eri rahastojen välisestä yhteensovittamisesta ja edesauttaa laajojen, aluekehittämisen kannalta merkittävien hankekokonaisuuksien valmistelua ja edistää niiden toteutusta. Se hyväksyy alueelliset rahoitussuunnitelmat ja niihin sisältyvät rahoituksen painopisteet. MYR raportoi ohjelman toteutumisesta hallintoviranomaiselle ja esittää sille ohjelmaa koskevia muutostarpeita sekä tiedottaa ohjelman toimeenpanosta.

MYR:n sihteeristö tehtävänä on seurata ja sovittaa yhteen valmisteluvaiheessa maakunnan alueella rahoitettaviksi ehdotettuja hankkeita ja raportoida niistä yhteistyöryhmälle. Sihteeristö käsittelee kaikki JTF-rahaston päätösesitykset. Merkittävimmät hankkeet viedään lisäksi maakunnan yhteistyöryhmän käsittelyyn.

Välittävänä toimieliminä toimivat Pohjois-Pohjanmaan liitto ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus. Toimeenpanossa ja seurannassa hyödynnetään EURA2021-tietojärjestelmää.

Ohjelmakohtaiset tuotos- ja tulosindikaattorit

Viite: 12 artiklan 1 kohta

Täytetään vain, jos tarkoitus on vahvistaa ohjelmakohtaisia indikaattoreita:

— perustellaan ohjelmakohtaisten tuotos- tai tulosindikaattoreiden tarve suunniteltujen toimien tyyppien perusteella

Suunnitelman interventiologiikka edellyttää ohjelmakohtaisia indikaattoreita, koska yhteiset indikaattorit eivät tarjoa riittävän kohdennettuja mittareita kaikkien toimintatyypeillä tavoiteltavien tuloksien mittaamiseen.

Pk-yritysten kasvu, kansainvälistyminen ja innovointivalmiudet (ml. liiketoiminta- ja markkinointiosaaminen), toimintaa uudistavat ja tuottavuutta lisäävät investoinnit sekä tuotteiden, palveluiden ja tuotantomenetelmien kehittäminen:

NR03 Pk-yritykset, jotka aloittavat uuden liiketoiminnan

NR05 Pk-yritykset, jotka aloittavat viennin tai laajentavat uudelle vientimarkkina-alueelle

Yritykset yhteistyössä tutkimuslaitosten kanssa

NR01 Verkostojen ja innovaatioekosysteemien kehittämät innovaatiot, tuotteet ja palvelut

NR03 Pk-yritykset, jotka aloittavat uuden liiketoiminnan

Uusi tai uudistuva liiketoiminta, (ml. yritysverkostojen kehittäminen, yrityskiihdyttämö- ja hautomomallit) sekä yritysten jatkuvuus omistajavaihdoksin

NR03 Pk-yritykset, jotka aloittavat uuden liiketoiminnan

Turvesektorin yrittäjien ja muiden turvesektorin toimijoiden osaamisen ja valmiuksien kehittäminen mm. puunkorjuun ja turvesoiden ennallistamisen aloilla uuden liiketoiminnan mahdollistamiseksi;

NO02 Alle 30 -vuotiaat

Uudelleen koulutus ja uusien taitojen hankkiminen; ensisijainen kohderyhmä turvesektorilta työttömiksi jääneet tai työttömyysuhanalaiset, erityiskohteena nuoret

NO02 Alle 30 -vuotiaat

Uudet innovaatiot turpeen korvaamiseksi

NR01 Verkostojen ja innovaatioekosysteemien kehittämät innovaatiot, tuotteet ja palvelut

Uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden uudet ratkaisut ja TKI

NR07 Päästövähennyksiä edistävät uudet ratkaisut

NR08 Päästövähennyksiä, energiatehokkuutta tai uusiutuvaa energiaa edistävät demonstraatiot

NR09 Pk-yritykset, jotka aloittavat energiatehokkuuteen tai uusiutuvan energian ratkaisuihin perustuvaa uutta liiketoimintaa

Pk-yritysten bio- ja kiertotalouskonseptit

NR03 Pk-yritykset, jotka aloittavat uuden liiketoiminnan

Selvitykset ja pilotoinnit turvetuotannosta poistuvien soiden ennallistamisen ja jälkikäytön edellytyksistä ja mahdollisuuksista

NR10 Ilmastonmuutokseen sopeutumiseen kehitetyt uudet ratkaisut

Taulukko 1.

Tuotosindikaattorit (tavoitetasot määritellään valmistelun edetessä)

Eritystavoite	Tunnus (5)	Indikaattori (255)	Mittayksikkö	Välitavoite (2024)	Tavoite (2029)
Pk-yritysten kasvu, kansainvälistyminen ja innovointivalmiudet (ml. liiketoiminta- ja markkinointiosaaminen), toimintaa uudistavat ja tuottavuutta lisäävät investoinnit sekä tuotteiden, palveluiden ja tuotantomenetelmien kehittäminen	RCO07	Tuetut yritykset	kpl		
Pk-yritysten kasvu, kansainvälistyminen ja innovointivalmiudet (ml. liiketoiminta- ja markkinointiosaaminen), toimintaa uudistavat ja tuottavuutta lisäävät investoinnit sekä tuotteiden, palveluiden ja tuotantomenetelmien kehittäminen	RCO02	Avustuksilla tuetut yritykset	kpl		
Pk-yritysten kasvu, kansainvälistyminen ja innovointivalmiudet (ml. liiketoiminta- ja markkinointiosaaminen), toimintaa uudistavat ja tuottavuutta lisäävät investoinnit sekä tuotteiden, palveluiden ja tuotantomenetelmien kehittäminen	RCO04	De minimis-tukea saaneet yritykset	kpl		
Pk-yritysten kasvu, kansainvälistyminen ja innovointivalmiudet (ml. liiketoiminta- ja markkinointiosaaminen), toimintaa uudistavat ja tuottavuutta lisäävät investoinnit sekä tuotteiden, palveluiden ja tuotantomenetelmien kehittäminen	RCO05	Uudet tuella aikaansaadut yritykset	kpl		
Elinkeinoelämälähtöinen innovaatiotoiminta ja TKI-yhteistyö; yritysten ja tutkimuksen yhteishankkeet	RCO07	Yhteisiin tutkimushankkeisiin osallistuvat tutkimusorganisaatiot	kpl		
Elinkeinoelämälähtöinen innovaatiotoiminta ja TKI-yhteistyö; yritysten ja tutkimuksen yhteishankkeet	RCO10	Yritykset yhteistyössä tutkimuslaitosten kanssa	kpl		
Uusi tai uudistuva liiketoiminta, (ml. yritysverkostojen kehittäminen, yrityskiihdyttämö- ja hautomomallit) sekä yritysten jatkuvuus omistajavaihdoksin	RCO01	Tuetut yritykset	kpl		
Turvesektorin yrittäjien ja muiden turvesektorin toimijoiden osaamisen ja valmiuksien kehittäminen mm. puunkorjuun ja turvesoiden ennallistamisen aloilla uuden liiketoiminnan mahdollistamiseksi;	EECO02 EECO04 EECO05	EECO02 Työttömät, mukaan lukien pitkäaikaistyöttömät EECO04 Työelämän ulkopuolella olevat EECO05 Työlliset, mukaan lukien itsenäiset ammatinharjoittajat	kpl		
Uudelleenkoultus ja uusien taitojen hankkiminen; ensisijainen kohderyhmä turvesektorilta työttömiksi jääneet tai työttömyysuhanalaiset, erityiskohteena nuoret	EECO02 EECO04 EECO05	EECO02 Työttömät, mukaan lukien pitkäaikaistyöttömät EECO04 Työelämän ulkopuolella olevat	kpl		

		EECO05 Työlliset, mukaan lukien itsenäiset ammatinharjoittajat			
Pk-yritysten bio- ja kiertotalouskonseptit	RCO01	Tuetut yritykset	kpl		
Pk-yritysten bio- ja kiertotalouskonseptit	RCO02	Avustuksilla tuetut yritykset	kpl		
Selvitykset ja pilotoinnit turvetuotannosta poistuvien soiden ennallistamisen ja jälkikäytön edellytyksistä ja mahdollisuuksista	RCO38	Tuen piiriin kuuluvan kunnostetun maaperän pinta-ala	ha		

Taulukko 2.

Tulosindikaattori (tavoitetasot määritellään valmistelun edetessä)

Erityistavoite	Tunnus (5)	Indikaattori (255)	Mittayksikkö	Perustaso tai viitearvo	Viitevuosi	Tavoite (2029)	Tietolähde [200]	Huomautukset [200]
Pk-yritysten kasvu, kansainvälistyminen ja innovointivalmiudet (ml. liiketoiminta- ja markkinointiosaaminen), toimintaa uudistavat ja tuottavuutta lisäävät investoinnit sekä tuotteiden, palveluiden ja tuotantomenetelmien kehittäminen	RCR01	Uudet tuella aikaansaadut työpaikat	kpl					
Pk-yritysten kasvu, kansainvälistyminen ja innovointivalmiudet (ml. liiketoiminta- ja markkinointiosaaminen), toimintaa uudistavat ja tuottavuutta lisäävät investoinnit sekä tuotteiden, palveluiden ja tuotantomenetelmien kehittäminen	RCR02	Yksityiset investoinnit, jotka ovat saaneet julkista tukea						
Pk-yritysten kasvu, kansainvälistyminen ja innovointivalmiudet (ml. liiketoiminta- ja markkinointiosaaminen), toimintaa uudistavat ja tuottavuutta lisäävät investoinnit sekä tuotteiden, palveluiden ja tuotantomenetelmien kehittäminen	RCR03	Tuote- tai prosessi-innovaatioita tekevät pk-yritykset	kpl					
Pk-yritysten kasvu, kansainvälistyminen ja innovointivalmiudet (ml. liiketoiminta- ja markkinointiosaaminen), toimintaa uudistavat ja tuottavuutta lisäävät investoinnit sekä tuotteiden, palveluiden ja tuotantomenetelmien kehittäminen	RCR19	Yritykset, joilla kasvanut liikevaihto	kpl					
Elinkeinoelämälähtöinen innovaatiotoiminta ja TKI-yhteistyö; yritysten ja tutkimuksen yhteishankkeet	RCR01	Uudet tuella aikaansaadut työpaikat						
Elinkeinoelämälähtöinen innovaatiotoiminta ja TKI-yhteistyö; yritysten ja tutkimuksen yhteishankkeet	RCR03	Tuote- tai prosessi-innovaatioita tekevät pk-yritykset	kpl					
Turvesektorin yrittäjien ja muiden turvesektorin toimijoiden osaamisen ja valmiuksien kehittäminen mm. puunkorjuun ja turvesoiden ennallistamisen aloilla uuden liiketoiminnan mahdollistamiseksi;	EECR01 EECR02 EECR03 EECR04		kpl					

Uudelleenkoulutus ja uusien taitojen hankkiminen; ensisijainen kohderyhmä turvesektorilta työttömiksi jääneet tai työttömyysuhanalaiset, erityiskohteena nuoret	EECR01 EECR02 EECR03 EECR04							
Uudet innovaatiot turpeen korvaamiseksi	RCR03	Tuote- tai prosessi-innovaatioita tekevät pk-yritykset	kpl					